

АЛЕКСАНДЪР СОЛЖЕНИЦИН

КОЛКО ЖАЛКО

Превод от руски: Манол Наков, 1990

chitanka.info

Учреждението, от което Ана Модестовна искаше да вземе някакво удостоверение, се оказа в обедна почивка. Доядя я, но имаше смисъл да изчака — оставаха още петнадесетина минути, и пак щеше да се върне навреме на работа.

Не ѝ се висеше на стълбите и Ана Модестовна излезе навън.

Беше краят на октомври — денят бе влажен, но топъл. През нощта и сутринта не спря да ръми, сега дъждът бе попрестанал. По асфалта, покрит с тънък слой рядка кал, профучаваха леки коли, малцина внимаваха да не изпръскат минувачите, повечето ги обливаха от главата до петите. По средата на булеварда нежно се сивееше алеята за пешеходци и Ана Модестовна отиде там.

На алеята нямаше почти никой, дори в далечината. Ако се заобикаляха локвите, човек можеше да върви по едрия пясък, без да се измокри. Нападалите подгизнали листа се ширеха на тъмен слой под дърветата — приближиш ли се до тях, усещаш да се издига сякаш лек аромат, дали останал от времето, когато те са били живи, или от наченките на загниване, но гърдите си почиваха между двата потока автомобилен пушек.

Нямаше вятър и цялата гъста мрежа от кафяви и възчерни... — Аня се спря — ... цялата мрежа от клони, клончета, вейки и съчки, пъпките за идната година, цялата тази мрежа беше обкичена с безброй водни капки, сребристобели в мрачния ден. Това беше влагата, останала по гладката кора след дъжда, беше се стекла в безветрието, беше се събрала и вече висеше на капки — кръгли по връхчетата на долните вейки и овални по извивките на клоните.

След като премести затворения си чадър в ръката с чантичката, Аня си свали ръкавицата и започна да докосва с пръсти капките и да ги маха. Когато успяваше да направи това внимателно, капката изцяло се прехвърляше на пръста ѝ и не се разливаше, само леко се сплескваше. Вълнистата рисунка на пръста изглеждаше по-едра през капката, отколкото до нея, капката увеличаваше като лупа.

Но, показвайки през себе си, същата тази капка показваше и над себе си: беше като изпъкнало огледало. Върху нея, върху това светло от облачното небе поле, се виждаха — да! — тъмни рамене с палто, глава с плетена шапчица, дори клоните, преплетени над тази глава.

Аня се увлече и започна да събира и по-големи капки, като ги поемаше ту с нокътя, ту с меката част на пръста си. Изведнъж съвсем

наблизо чу твърди стъпки и рязко отпусна ръка от свян, че се държи по начин, който би прилягал на малкия ѝ син, а не на нея.

Но минувачът не беше забелязал нито заниманието на Ана Модестовна, нито самата нея — беше от хората, които на улицата обръщат внимание само на свободно такси или на павилион за цигари. Беше наглед образован млад мъж с яркожълта натъпкана чанта, облечен с палто от мек, пъстър вълнен плат и кардирана шапка, смачкана като баница. Само в столицата може да се срещне такъв ранно уверен, победоносен израз на лицето. Ана Модестовна познаваше този тип хора и се страхуваше от тях.

Сконфузена, тя продължи по алеята и стигна до един стенд за вестници, изправен на светлосини подпорки. Под стъклото висеше „Труд“, забоден от едната и от другата страна. В ъгъла стъклото беше счупено, вестникът се беше намокрил, а и стъклото се бе навлажнило отвътре. Но именно в тази част, долу, Ана Модестовна прочете заглавието на очерка в долния край: „Новият живот в долината на река Чу“.

Тя познаваше тази река — беше родена там, в Семиречието. Като избърса стъклото с ръкавицата си, Ана Модестовна се зачете.

Беше я написал кореспондент, който явно обичаше подробностите. Започваше с московското летище: как се качил в самолета, как сякаш в контраст с навъсеното небе всички били в прекрасно настроение. По-нататък описваше спътниците си, кой за какво пътувал, дори имаше няколко думи за стюардесата. После — летището във Фрунзе и как, като в съзвучие със слънчевото време, всички били с прекрасно настроение. Най-сетне стигаше до самото пътешествие по долината на река Чу. Описваше с термини хидротехническите съоръжения, преливниците, водните електрически централи, напоителните канали, възхищаваше се от гледката на напояваната и вече плодородна пустиня и се учудваше от цифрите на добивите от колхозните поля.

А накрая пишеше:

„Но малцина знаят, че това грандиозно, властно преобразование на природата на цял един район е било замислено отдавна. Нямаше нужда нашите инженери отново да извършват задълбочени проучвания на долината, на геоложките ѝ слоеве и на водния режим. Целият основен проект е бил завършен и подкрепен с трудоемки изчисления

още преди четиридесет години, през 1912-а, от талантливия руски хидролог Модест Александрович В., който още тогава започнал на своя отговорност първите разработки.“

Ана Модестовна не трепна, не се зарадва — разтрепери се вътрешно и външно като в начало на болест. Наведе се, за да види по-добре последните пасажи в самия ъгъл на вестника, помъчи се да избърше по-хубаво стъклото и едва четеше:

„Но по време на консервативния царски режим, далечен от интересите на народа, проектите му е нямало как да бъдат осъществени. Били са погребани в министерството по селското стопанство, а вече направеното било изоставено.

— Колко жалко! — (завършваше с възклицание кореспондентът) — колко жалко, че младият ентузиаст не доживя до тържеството на светлите си идеи, че не може да зърне преобразената долина!“

В душата на Аня плисна страх, парна я, понеже тя вече знаеше какво ще направи: ще откъсне вестника! Тя се огледа крадешком наляво, надясно — не се виждаше никой, само в далечината — нечий гръб. Това беше много невъзпитано, позорно, но...

Вестникът висеше на три кабара. Аня промуши ръката си през дупката в стъклото. Там, където вестникът беше мокър, веднага се сгърчи на влажна хартиена топка и се откачи от кабарчето. Аня го вдигна на пръсти и някак си успя да стигне до средното кабарче, разклати го и го извади/ А до третото, до най-отдалеченото, нямаше как да се протегне — и дръпна вестника. Той се откачи и се озова в ръцете ѝ.

Но зад гърба ѝ рязко отекна милиционерска свирка.

Аня като попарена дръпна празната си ръка (лесно се стряскаше, а милиционерските свирки винаги будеха у нея страх), извърна се...

Беше късно, при това лекомислено да бяга. Не по булеварда, а през един отвор в предпазния парапет, който тя не беше забелязала, към нея се приближаваше милиционер, изглеждаше много едър в мократа си мушама с отметната назад качулка. Той не я заговори отдалеч. Приблужи се, без да бърза. Погледна от горе на долу Ана Модестовна, сетне откачения, спаружил се зад стъклото вестник, отново Ана Модестовна. Извисяваше се строго над нея. По руменото му лице с широк нос и по ръцете му личеше колко е як — спокойно би

могъл да измъкна хора от горящи сгради или да арестува някого, без да има нужда от оръжие.

Като не повишаваше глас, милиционерът попита:

— На какво прилича това, гражданко? Ще плащаме ли двадесет и пет рубли?...

(О, дано се размине само с глоба! Тя се страхуваше да не изтълкуват действието ѝ по друг начин!)

— ... Или искате хората да не четат вестници? (Ето, ето!)

— Ах, какво говорите! Ах, не! Извинявайте! — Ана Модестовна дори някак се сви. — Много съжалявам... Ей сега ще го закача... ако ми разрешите...

Но не, дори и да ѝ разрешихе, щеше да е трудно да закрепим отново този вестник с един откъснат и един подгизнал край.

Милиционерът я гледаше отгоре, не личеше какво решение смята да вземе.

Той дежуреше отдавна, беше го наваляло и нямаше да е зле да я заведе до участъка заедно с вестника: докато напишат протокола, щеше да се поизсуши. Но искаше да я разбере. Пред него беше добре облечена жена, на прилична възраст, не личеше да е пияна.

Аня го гледаше и очакваше наказанието си.

— Какво не ви хареса този вестник?

— Вътре пише за баща ми!... — Целият ѝ вид молеше за прошка, беше притиснала към гърдите си дръжката на чадъра, чантичката си и свалената ръкавица. Не беше забелязала, че си бе порязала пръста на стъклото.

Сега постовият е разбра, съжали я заради пръста и кимна:

— Критикуват ли го?... Че какво ще се промени, като махнете един брой на вестника?...

— Не! Не, не! Напротив — хвалят го!

(Виж ти, не бил чак толкова страшен!)

Тя забеляза кръвта на пръста си и го засмука. И не преставаше да гледа едрото, простовато лице на милиционера.

Устните му се поотпуснаха:

— Защо така? Не можете ли да си го купите?

— Ама вижте датата! — тя на часа махна пръста от устните си и му посочи другия вестник, който бе окачен от обратната страна във

втората половина на стенда. — Три дни не са го сменяли. Къде ще го намеря?!

Милиционерът погледна датата. После отново жената. Още веднъж сваления вестник. Въздъхна:

— Заслужавате да ви съставя акт. И да ви глобя... Добре, да ви е за последен път, вземайте го по-бързо, докато не ви е видял някой...

— О, благодаря ви! Благодаря! Колко сте благороден! Благодаря! — заповтаря Ана Модестовна, все така някак свита се закланя, отказва се да си вади кърпата за пръста, вместо това бързо мушна същата тази ръка в порозовелия пръст зад стъклото, хвана края на вестника и го заизмъква. — Благодаря!

Вестникът се подаде. Доколкото можа въпреки едната си свободна ръка и мокрия край Аня го сгъна. С още един учтив поклон промълви:

— Благодаря ви! Не можете да си представите колко ще се зарадват мама и татко! Може ли да си вървя?

Той се бе извърнал настрана и само й кимна.

Тя се разбърза, съвсем забравила защо беше дошла на тази улица, притиснала сгънатия накриво вестник и от време на време си посмукваше пръста.

Бързо при мама! По-скоро да го прочетем заедно! Веднага щом определят на татко в кой град ще бъде въдворен, мама ще заминне при него и лично ще му занесе вестника.

Кореспондентът не е знаел! Не е знаел, иначе никога нямаше да напише за него! И редакцията не е знаела, иначе нямаше да напечата това! Младият ентузиаст *беше доживял* до тържеството на светлите си идеи, понеже бяха отменили смъртната му присъда, бе прекарал двадесет години по затвори и лагери. А сега на път за вечното заточение изпрати молба лично до Берия да го въдворят в долината на река Чу. Но го натириха другаде и комендатурата се чудеше как да използва това никому ненужно старче — за него нямаше подходяща работа, а не си беше изработил за пенсия.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.